

stedebouw & architectuur

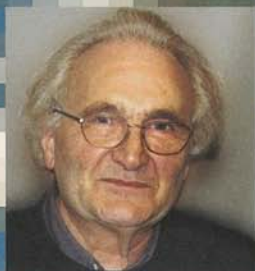
17^e jaargang - nr. 3

april 2000

T H E M A

In dit nummer o.a. PV zet aan tot energieneutraal bouwen in project De Groene Leguaan in Stavoren en bijzondere keramische dakvormen in Ypenburg.

DAKEN

Herman Hertzberger

Moderne architectuur desintegreert

Sony Center in Berlijn

Dakconstructie combineert glas en doek

EXPO 2000 in Hannover

Dakenlandschap in wording

intermediair voor de bouw

Dak geeft expressie aan strakke gevelwand

Stedenbouwkundige randvoorwaarden drukken hun stempel op de programma's van eisen in de woningbouw. Dat is niets nieuws. Nieuw is evenwel de mate waarin stedenbouw het ontwerp van de verschillende bouwdelen stuurt. Zo wordt ook de architectuur van het dak in groot-schalige woningbouw in toenemende mate bepaald door het dictaat van het stedenbouwkundig plan. Heel duidelijk wordt dit zichtbaar in deelgebied 2 van VINEX-locatie Ypenburg.

Deelgebied 2 van VINEX-locatie Ypenburg. Stratenplan waart uit van rechthoekig naar plooiën aan de waterkant.

Het stedenbouwkundig plan van Dick van Gameren/de architectengroep projectleider bij deelgebied 2: "Ypenburg, waar zo'n 13.000 woningen worden gebouwd, is opgesplitst in 20 verschillende deelgebieden. Voor elk deelgebied wordt een prijsvraag georganiseerd waaraan vijf architect/ontwikkelaar-combinaties deelnemen. De combinatie maakt de stedenbouw en vervolgens gaan externe architecten aan de slag. Omdat het stedenbouwkundig plan van deelgebied 2 zo uitgesproken was, zo eigenzinnig, is Van Gameren gevraagd om ook de architectuur van de in totaal 650 woningen voor zijn rekening te nemen." Een procedure die naar meer smaak, vervolgt Van Assche: "Door de verknoping van stedenbouw en architectuur zijn voorwaarden gecreëerd om een wijk tot in details vanuit één perspectief vorm te geven. Er zitten geen rafels in, of storende elementen, nergens vliegt het ontwerp uit de bocht. Je creëert eenheid."

Uitlopend in geplooid rand. Deelgebied 2 ligt aan de rand van Ypenburg en wordt aan één zijde ingeperkt door deelgebied 1, dat inmiddels gereed is en aan de andere zijde door een grillig watergebied met veel groen. Van Gameren liet zich in zijn stedenbouwkundig plan leiden door deze twee elementen. Van Assche: "Het stratenplan van deelgebied 1 is orthogonaal opgezet. Die structuur van rechte straten hebben wij tot op zekere hoogte doorgezet. Naarmate de straten het groene watergebied naderen wordt het patroon echter grilliger. De straten waaiëren aan het eind uit in de geplooid rand van de waterloop. Aan de zijde van het deelgebied 1 continueren we de rigide geometrische structuur die we ten dele toelaten in de wijk en aan de kant van het water hebben we de 'fuzzy logic' van de natuur en ook die dringt door in de wijk. Die gang van geometrie naar natuurlijke chaos tekent zich af in steeds grilliger gebouwvormen - ik kom daar straks nog op terug - en steeds meer groen."

Stratenpatroon. Het patroon van straten in de wijk gaat uit van drie elementen: de geplooid randen aan de waterkant, de langstraten uitgaande van deelgebied 1, en de dwarsstraten daar haaks op. De architectuur volgt dit stratenpatroon. Aan de langstraten zijn aaneengesloten bouwvolumes neergezet, een generieke wand van langgerekte blokken zonder zichtbare individualiteit van de afzonderlijke wooneenheden. De anonieme gevelwand ontleent zijn expressie aan de bijzondere structuur van het dak. In de kappen van de woonblokken speelt Van Gameren een

fascinerend spel met noklijnen. Van Assche: "De nok vertelt een ander verhaal dan de gevel. Daar waar de gevel uiting geeft aan het niet-individuele geeft het dak juist, door verdraaiing van noklijnen en ongewone perspectivische wendingen, wel aanleiding tot individuele expressie van woningen." De even boeiende als vervreemdende perspectivische gewaarwordingen krijgen een bijzonder accent op momenten waar de nok 'de hoek omgaat'. De nok schiet door terwijl de gevel in een hoek staat. Dit vervreemdende, Libeskind-achtige lijnenspel in het dakvlak sluit aan op

het stedenbouwkundig plan. Van Assche: "Ter hoogte van de aansluiting op deelgebied 1 is de verdraaiing minimaal. Naarmate de gevelwanden aan de dwarsstraten het watergebied naderen schiet de noklijn steeds grilliger richting uit. Hier zie je heel mooi het samengaan van stedenbouw en (dak)architectuur. Met de landschapsinrichting gaan die twee disciplines bijna naadloos in elkaar over. Ze geven uitdrukking aan de achterliggende idee, alle drie geven ze uitdrukking aan de overgang van cultuur naar natuur."

Materialisering van het dakvlak. Gevelwand en dakvlak zijn duidelijk onderscheiden door de mate van expressie. In de materialisering van beide bouwdelen probeert Van Gameren echter een homogeen beeld te creëren. Zo gaan dak en gevel naadloos in elkaar over, door gebruik van verholven goten. Kleur van dakpan en baksteen zijn per woonblok in één schakering uitgevoerd. In totaal gebruikte Van Gameren in het gehele plan vier kleuren: oranje, rood-gemêleerd, mangaan en bruin. De gladheid en geometrie van bakstenen is doorgezet in de dakbedekking: het zijn grote vlakke rechthoekige, keramische pannen die de daken van deelgebied 2 van Ypenburg zo'n bijzondere bekroning geven. □

